

Viite: asia VN/14961/2024

KOO 1056b

Liikenne- ja viestintäministeriön lausunto keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmasta (KAISU 3)

Ympäristöministeriö on pyytänyt liikenne- ja viestintäministeriöltä lausuntoa keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmasta (KAISU 3). Liikenne- ja viestintäministeriö on osallistunut suunnitelmaa valmistelleen kontaktiryhmän työhön ja erityisesti suunnitelman liikennettä koskevien osioiden laatimiseen. Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

KAISU 3 sisältää arvion taakanjakosektorin kasvihuonekaasupäästöjen kehityksestä lähivuosikymmeninä sekä ehdotuksen lisätoimista, joita tarvitaan ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi erityisesti vuoden 2030 osalta. Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmaa on valmisteltu rinnakkain kansallisen ilmasto- ja energiastrategian kanssa. KAISU 3:n laatimisen perustana ovat ilmasto- ja energiastrategian kanssa yhteiset, VTT:n vetämissä PEIKKO- ja KEITO-hankkeissa tuotetut skenaariot.

EU:n taakanjakoasetuksen mukainen velvoite on vähentää Suomen taakanjakosektorin päästöjä vähintään 50 prosenttia vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoden 2005 tasoon. Merkittävimmät taakanjakosektorin päästölähteet ovat liikenne, maatalous, työkoneet ja rakennusten erillislämmitys. Liikenne muodostaa lähes 40 prosenttia taakanjakosektorin päästöistä ja on siten keskeinen sektori taakanjakoasetuksen velvoitteiden saavuttamisen kannalta.

PMI Petteri Orpon hallitusohjelmaan on taakanjakosektorin osalta kirjattu, että sektorille aiheutuva päästövelka minimoidaan ja päästötavoitteisiin vastataan vuoden 2030 vuosipäästöjen tasoa koskien. Hallitus sitoutuu vastaamaan päästövähennystavoitteisiin ja etenemään hiilineutraalisuustavoitteeseen ja sen jälkeen hiilinegatiivisuuteen siten, että se ei omilla päätöksillään tai politiikkatoimillaan nosta kansalaisten arjen kustannuksia tai heikennä elinkeinoelämän kilpailukykyä.

KAISU 3:een sisältyvillä uusilla päästövähennystoimilla saadaan luonnoksen mukaan aikaan yhteensä 0,6 miljoonan tonnin päästövähennykset taakanjakosektorilla vuonna 2030 nykytoimiskenaarioon verrattuna. Laskelmassa on huomioitu PMI Petteri Orpon hallitusohjelmaan sisältyvät, liikennepolttoaineen hinnannousun malttillistamiseksi päätetyt toimet, jotka kasvattavat liikenteen päästöjä vuonna 2024 julkaistuun liikenteen perusskenaarioon verrattuna. Suunnitelmassa ei ole esitetty toimenpiteitä koko taakanjakosektorin arvioidun päästökuihun (KAISU 3:lla saavutettava päästötaso – velvoitteet täyttävä päästötaso = 1,3 Mt vuoden 2030 tasossa) kattamiseksi, vaan osa vuoden 2030 velvoitteesta on tarkoitus kattaa Suomen käytettävissä olevilla joustokeinoilla.

KAISU 3:een sisältyy toimia liikenteen päästöjen vähentämiseksi yhteensä 0,24 Mt verran. Liikenne- ja viestintäministeriö tuo esiin, että näistä toimenpiteistä ajoneuvokannan uudistamiseen tähtäävän romutuspalkkion toteuttamista on ministeriössä edistetty niin, että luonnos hallituksen esitykseksi romutuspalkkiota koskevasta laista oli lausunnoilla 5.8.2025 saakka ja esitystä viimeistellään parhaillaan ministeriössä. LVM muistuttaa, että KAISU 3:een sisältyvien uusien

liikenteen päästövähennysten toteutuminen edellyttää vielä määrärahojen osoittamista esitettyihin toimiin. Mahdollisia toimia olisivat puhtaan raskaan kaluston hankintatuet sekä yksityisen ja julkisen jakeluinfran tuet, joiden määrärahatarve on noin 10 miljoonaa euroa vuodessa kullekin toimelle. Rahoituksesta ei ole toistaiseksi tehty päätöksiä.

Lisäksi LVM tuo esiin, että KAISU 3:een sisältyvän arvion mukaan PMI Petteri Orpon hallitusohjelmaan kirjatut liikenteen päästöjä kasvattavat toimet aiheuttavat 0,38–1,03 Mt päästölisäyksen vuoden 2030 tasossa nykytoimiskenaarioon verrattuna. Liikenne ei näin ollen olisi KAISU 3:een sisältyvin toimin saavuttamassa sille aiemmin asetettua 50 %:n päästövähennystavoitetta vuonna 2030. Vaikka taakanjaon velvoitteisiin on KAISU 3:ssa arvioidusti mahdollista vastata muiden sektorien päästövähennysten vahvistamisella ja joustoja käyttämällä, päästövähennysten toteutuminen nimenomaan liikenteessä olisi olennaista siksi, että toimet liikenteen päästöjen puolittamiseksi (ns. Fossiilittoman liikenteen tiekartta) ovat yksi Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmaan (RRP) sisältyvistä uudistuksista.

Mikäli näyttää siltä, että liikenteen päästöt eivät vuonna 2030 olekaan puolittumassa, on mahdollista, että Euroopan komissio tulkitsee RRP:n fossiilittoman liikenteen tiekartta -uudistuksen perutuksi, mistä voi seurata Suomelle tulonmenetys RRF-rahoituksesta. Liikenteen toimenpidekokonaisuutta olisikin vielä tarkasteltava sen täydentämiseksi toimilla, joilla päästövähennystoimien laskennallinen vaje saataisiin katettua. Liikennesektorilla. Lisätoimia voitaisiin mahdollisesti tunnistaa muun muassa käynnissä olevassa verotuksen ja rahoituksen kokonaisuudistus -hankkeessa. Lisätoimien osalta on huomioitava, että nekkään eivät ole kustannusneutraaleja, vaan aiheuttavat joko kustannuksia valtiontaloudelle tai voivat nostaa arjen kustannuksia ja vaikuttaa negatiivisesti kilpailukykyyn. Kokonaisuudessaan KAISU3:een sisältyvien liikenteen toimien toteuttamisen suorat kustannukset valtiontaloudelle vastaisivat suuruusluokaltaan RRF-rahoituksesta arvioitua tulonmenetysriskiä.

Liikenne- ja viestintäministeriö huomauttaa myös, että Keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma sisältää toimenpiteitä, joita on suunniteltu sisällytettäväksi Suomen kansalliseen suunnitelmaan EU:n sosiaalisen ilmastorahaston varojen käytöstä. Näiden toimien on vastattava sosiaalisen ilmastorahaston perustamisesta annettuun asetukseen (EU/2023/955) sisältyviin kriteereihin. Liikenne- ja viestintäministeriön näkemyksen mukaan sosiaalisen ilmastorahaston toimilla on mahdollista lievittää tieliikenteen päästökaupasta aiheutuvan polttoaineen hinnannousun vaikutuksia liikenteen käyttäjiin ja edistää kotitalouksien ja mikroyritysten siirtymää kohti vähäpäättöisempää liikennettä. Mahdollisista ilmastorahastolla toteutettavista toimista kuitenkin päätetään erikseen syksyllä 2025 ja rahoitettavien toimien yksityiskohdat tarkentuvat vasta tässä yhteydessä.

Liikenne- ja viestintäministeriö haluaa lopuksi nostaa esiin merkittävän riskin, joka liittyy maankäyttösektorin (LULUCF) ja taakanjakosektorin välisiin kytkentöihin EU:n ilmastolainsäädännössä. LULUCF-sektorin päästöjen mahdollinen alijäämä siirtyy taakanjakosektorin kannettavaksi, jos sektorin tavoitetta ei voida hoitaa muilla keinoin. KAISU3:n ja energia- ja ilmastostrategian valmistelua tukeneessa KEITO-hankkeessa tehdyn arvion mukaan LULUCF-sektorin päästökuilu vuosilta 2021–2025 olisi jopa 110–115 miljoonaa tonnia CO₂-ekv. Nykytietojen valossa on siten olemassa selvä riski, että maankäyttösektorin päästövähennyksiä kaudelta 2021–2025 siirtyy katettavaksi taakanjakosektorille. Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että tällaisen päästö määrän kattaminen taakanjakosektorin lisätoimenpitein on

taloudellisesti kestäväntä ja käytännössä mahdotonta. Ministeriö muistuttaa, että esimerkiksi maankäytön ilmastosuunnitelman (MISU) valmistelun yhteydessä on tullut esiin, että maankäytön ja maa- ja metsätalouden puolella olisi mahdollista toteuttaa päästövähennystoimenpiteitä pienemmin kustannuksin kuin liikenteessä.

Maankäyttösektorin tilannetta koskeneita laskelmia on päivitetty useita kertoja ja tilannekuva on muuttunut Suomen kannalta huomattavasti epäedulliseen suuntaan. Päästöarvioihin liittyviä epävarmuuksia pyritään vähentämään hallituksen puoliväliriihessä päätetyssä, nyt käynnistymässä olevassa hiilinielujen seurantajärjestelmän kehityshankkeessa. Arvioinnin kehittyminen voi vaikuttaa myös erilaisten ilmastotavoitteiden mittakaavaan ja mahdollisuuksiin saavuttaa näitä tavoitteita.

Liikenne- ja viestintäministeriöllä ei ole muita huomioita keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman luonnoksesta.

Olli-Pekka Rantala

Osastopäällikkö

Tuuli Ojala

Liikenneneuvos

VN/14961/2024-LVM-33

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: